

השפעות ארוכות טווח של תוכניות להפגת בדידות לאזרחים ותיקים המופעלות על ידי רשויות מקומיות. מקרה בוחן: תוכניות שהחלו לפעול בתקופת מגפת הקורונה

אלה אוסטרובסקי ברמן,
שירלי רזניצקי, שי שדה, דנה דוד, תמי דיסקין

הכנס הגרונטולוגי הארצי ה-25
ספטמבר 2024

משרד הרווחה
והביטחון החברתי

המחקר הוזמן על ידי משרד הרווחה והביטחון החברתי

רקע

- תופעת הבדידות בזיקנה זוכה כיום לתשומת לב רבה של מפתחי שירותים וקהילת המחקר, הן בשל שכיחותה הן בשל הקשר שלה למצב הבריאות (הפיזי והקוגניטיבי) של הזקנים ולרווחתם הנפשית
- מגפת הקורונה הביאה עימה אתגרים חדשים. היא חוללה שינוי במצבם החברתי של זקנים ובעקבותיה חלה עלייה בדיווחים על הרעה במצב הנפשי
- מתוך הבנה של ההשפעות החברתיות ארוכות הטווח של מגפת הקורונה, וכדי להתמודד עם אתגרים חברתיים בעתיד, גיבש משרד הרווחה והביטחון החברתי קווים מנחים ולפיהם פיתחו הרשויות המקומיות תוכניות להפגת בדידות לזקנים בעת משבר הקורונה
- כ-200 רשויות מקומיות הפעילו כ-300 תוכניות מגוונות להפגת בדידות

מטרת המחקר

לבחון את המועילות של תוכניות להפגת בדידות לזקנים ולסייע לקובעי מדיניות לגבש המלצות בנוגע לאופן הפעלת תוכניות כאלו בעתיד

שיטת המחקר

סיווג ותיאור התוכניות על פי אופי הפעילות המבוצעת בתוכנית: איסוף וטיוב נתונים על תוכניות שהופעלו
סקר בקרב זקנים שהשתתפו בתוכניות להפגת בדידות בשתי נקודות זמן:

סקר המשך (T1), N=470

בתחילת התוכנית (T0), N=1479

ניתוח ממוקד בארבעה מדדי תוצאה: רמת דיכאון (PHQ2), רמת בדידות (UCLA),
רמת תחושת שייכות ורמת תחושת משמעות

סיווג התוכניות להפגת בדידות

- על פי מאפיינים מן הספרות האקדמית
- לאחר איסוף וטיוב מידע על התוכניות

סיווג לפי אופי הפעילות

שימוש בכלים דיגיטליים

לימוד על שימוש בכלים דיגיטליים
וטכנולוגיות שיסייעו לזקנים
בהפגת הבדידות גם מרחוק

ספורט ואורח חיים בריא

עידוד ותמיכה באורח חיים בריא
לזקנים שמצב בריאותם הפיזי
תקין או כמעט תקין כדי לבצע
פעילות גופנית

פנאי משמעותי בקבוצה

עיסוק בקבוצה בתחום
עניין שקרוב לליבם
של המשתתפים

אחר

כל מה שלא סווג לקטגוריות
האחרות

פעילויות פרטניות

פגישות אחד על אחד
המתקיימות במתכונת
קבועה בביתו של הזקן

שיחות גלויות לב בקבוצה

ניהול שיחות על החיים, שיתוף
בהתמודדויות, בזיכרונות,
בדאגות וכדומה

סיווג לפי משך הפעילות

תוכניות ממשיכות

התוכנית המשיכה במהלך
ביצוע סקר T1

תוכניות שהסתיימו

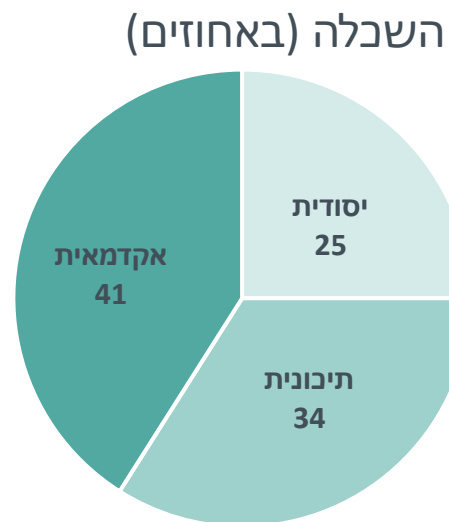
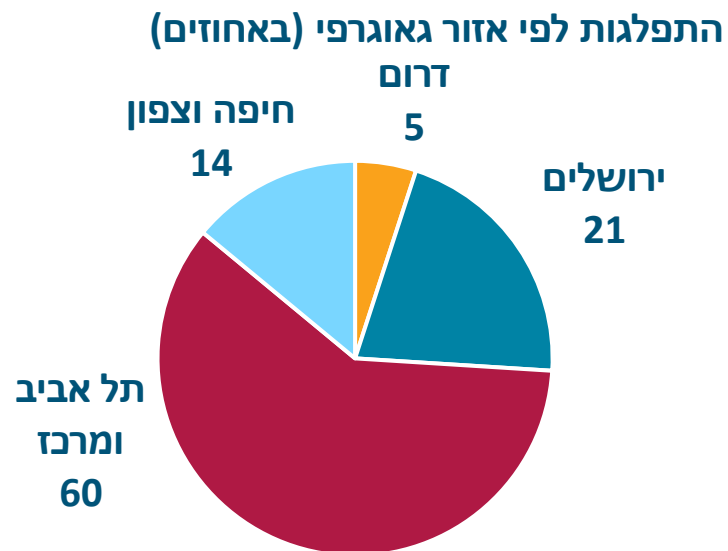
התוכנית הסתיימה / הזקן סיים
את השתתפותו בתוכנית לפני
ביצוע סקר T1

ניתוח מועילות התוכניות על פי סיווגן

מאפייני המשיבים

גיל ממוצע

73.4

סטיית תקן 8.2

82%

נשים

46% נשואים

13% גרושים

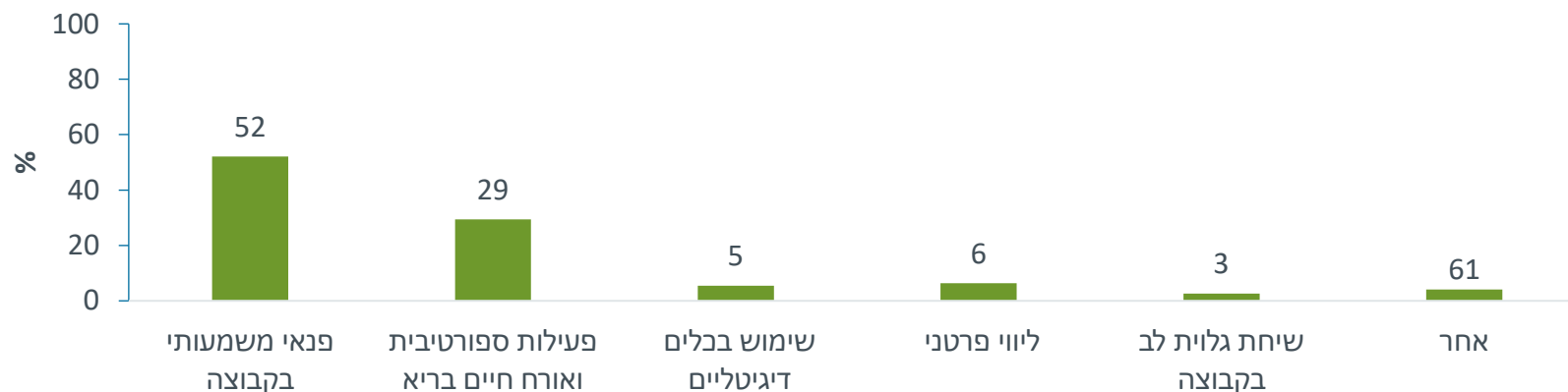
37% אלמנים

4% רווקים

הערה: הנתונים המוצגים הם של המשיבים לסקר T0. הפער בין מאפייני המשיבים בסקר T0 ובין מאפייני המשיבים לסקר T1 הוא 2% לכל היותר.

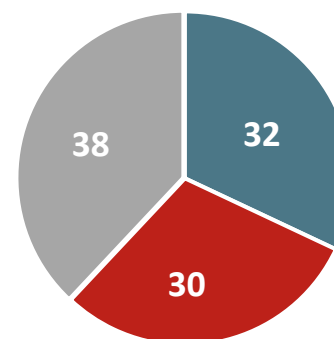

התפלגות המשיבים, לפי סיווג התוכניות (באחוזים)

אופי הפעילות
T0 (N=1,479)

כ-38% מן המשיבים לסקר T1 לא זכרו כי השתתפו בתוכנית להפגת בדידות

משך הפעילות
T1 (N=470)

■ תוכניות ממשיכות ■ תוכניות שהסתיימו ■ לא זוכרים שהשתתפו

התרומה הנתפסת של התוכניות

הבדלים לפי סיווג התוכניות

בתוכניות מתמשכות, שביעות הרצון והתרומה הנתפסת גבוהות יותר מבתוכניות שהסתיימו

נמצא אפקט חיובי מוגבר לשילוב של תוכניות מתמשכות ותוכניות מסוג פנאי משמעותי בקבוצה^א

שביעות רצון ותרומה נתפסת

רוב המשתתפים דיווחו על שביעות רצון מן התוכניות ועל תרומה בתחום הרגשי, החברתי והבריאותי ופחות בתחום הדיגיטלי

מאפייני המשיבים

בסוגים שונים של תוכניות משתתפים זקנים בעלי מאפיינים מסוימים

^אגודל המדגם אינו מאפשר הסקת מסקנות על כל סוגי התוכניות.

שינוי במדדי תוצאה: דיכאון, בדידות, תחושת שייכות ותחושת משמעות

שילוב מנצח

לשילוב בין תוכניות מסוג פנאי
משמעותי ובין תוכניות
מתמשכות יש אפקט מוגבר על
שינוי ברמת הדיכאון ועל שינוי
ברמת תחושת השייכות

לפי סיווג התוכניות

תוכניות מסוג פנאי משמעותי
בקבוצה ותוכניות מתמשכות
תורמות תרומה חיובית לשינוי ברמת
הדיכאון, ברמת הבדידות וברמת
תחושת השייכות אך לא לשינוי
ברמת תחושת משמעות

שינוי במדדי התוצאה

חל שיפור ברמת הדיכאון
וברמת הבדידות

לא חל שינוי ברמת
תחושת השייכות

המלצות והתאמתן למלחמת 'חרבות ברזל'

עידוד הפעלת תוכניות מתמשכות שבמסגרתן מתקיימים מפגשים קבועים בתדירות גבוהה. חשיבות להמשכיות התוכניות גם בתקופות מורכבות, לרבות המלחמה הנוכחית.

התאמת סוג התוכנית למאפיינים סוציו-דמוגרפים של האוכלוסייה ברשות המקומית. התאמת התוכניות גם לזקנים שנפגעו במלחמה.

העדפת תוכניות קבוצתיות המאוגדות סביב תחום עניין מסוים (פנאי משמעותי בקבוצה) על פני תוכניות שמטרתן למידה או הקניית הרגלים או כלים חדשים^א

העלאת תדירות המפגשים בתוכניות או שמירה על קשר בין המשתתפים בדרכים מגוונות, כגון קבוצת ווטסאפ

^אבתנאי שמטרת-העל של התוכנית היא הפגת בדידות, הפחתת דיכאון או הגברת תחושת השייכות אצל הזקנים

תודה על ההקשבה

לחצו כאן לדוח המלא

brookdale.jdc.org.il

